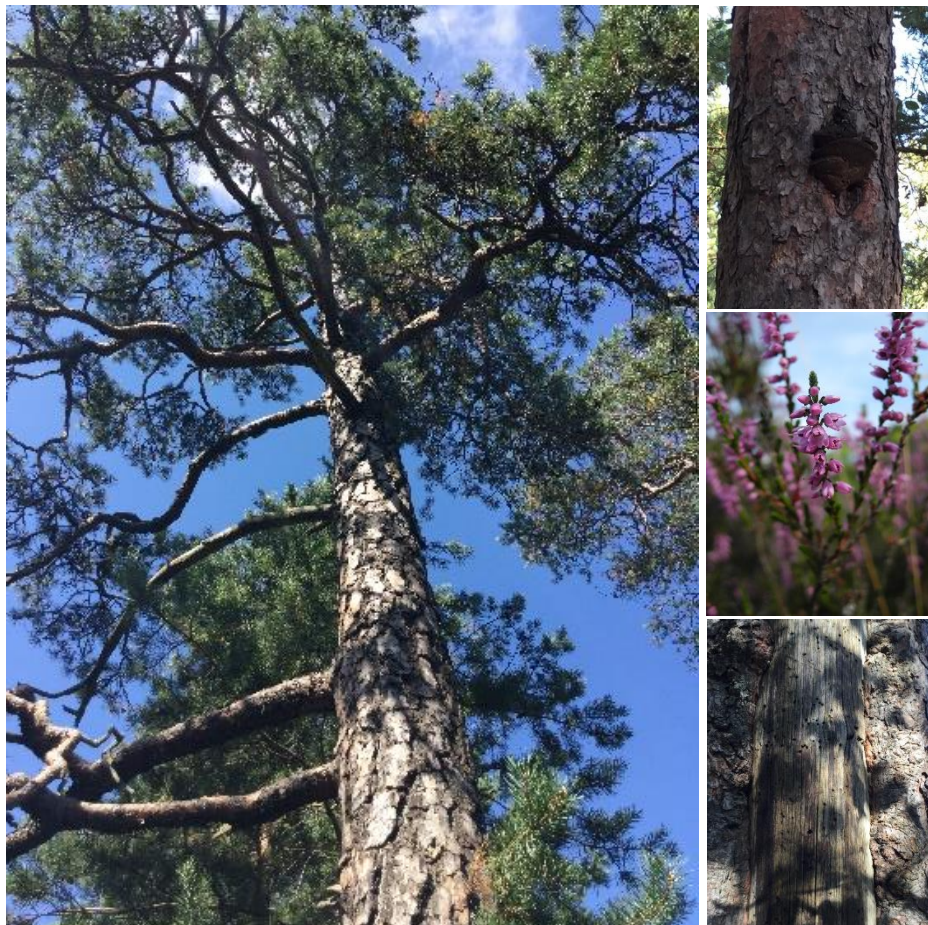

Rapport

Naturvärdesinventering Orminge centrum

Nacka kommun

Rapportuppgifter

Titel	Rapport Naturvärdesinventering Orminge centrum, Nacka kommun
Version	1
Datum	2017-10-09
Uppdragsgivare	Nacka kommun
Uppdragsnummer	4066-04
Dokumentnummer	4066-04-Rapport-NVI Orminge centrum_ver1
Rapport genomförd av	Anna Dahlén, EnviroPlanning AB. <i>Uppdragsledare, fältinventering, rapport.</i> Stefan Pettersson, EnviroPlanning AB. <i>GIS-arbeten.</i>
Rapport granskad av	Sofia Berg, EnviroPlanning AB
Rapport verifierad av	Anna Dahlén; EnviroPlanning AB

Sammanfattning

Nacka kommun undersöker möjligheten att bebygga två områden vid Orminge Centrum, dels en tallskog utmed Kanholmsvägen och dels ett mindre tallskogsområde öster om Mensättravägen. Inför den pågående detaljplaneprocessen har EnviroPlanning AB fått uppdraget av Nacka kommun att utföra en naturvärdesinventering i de två områdena. Inventeringen har gjorts enligt Svensk standard.

Områdena utgörs till största delen av äldre hällmarkstallskog med trivial flora i fältskiktet. Naturvärdena återfinns framförallt i de gamla grova tallarna som är talrika. Ett fynd av den rödlistade trädsvampen talticka har gjorts, vilken är en signalart som när den påträffas vanligtvis signalerar skyddsvärda tallbestånd med höga naturvärden. Sådana områden utgör ofta livsmiljö för många ovanliga och rödlistade arter, till exempel av olika insekter. På den östra sidan Mensättravägen finns flera fynd av talticka rapporterade i artportalen, bland annat ett fynd inom inventeringsområdet. Två arter av rödlistade skalbaggar finns även rapporterade i artportalen utanför inventeringsområdet i den större angränsande hällmarkstallskogen. Det stora skogsområdet vid Kanholmsvägen samt skogen vid Mensättravägen har båda klassats med påtagligt naturvärde, klass 3. De är båda flerskiktade, olikåldriga hällmarkstallskogar med gamla grova tallar och berg i dagen. De har båda ett visst artvärde med talticka samt spår efter vedlevande insekter. Skogen vid Kanholmsvägen är även blockrik och här finns både döda stående tallar men även liggande död ved. Skogarna har stor potential för att upprätthålla biologisk mångfald och utgör spridningskorridorer för rödlistade svampar och vedlevande insekter.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Metodik	2
3	Sammanställning av tidigare dokumenterade naturvärden och skyddad natur	5
4	Resultat	6
4.1	Beskrivning av inventeringsområdet	6
4.2	Naturvärdesobjekt.....	8
	Referenser	18

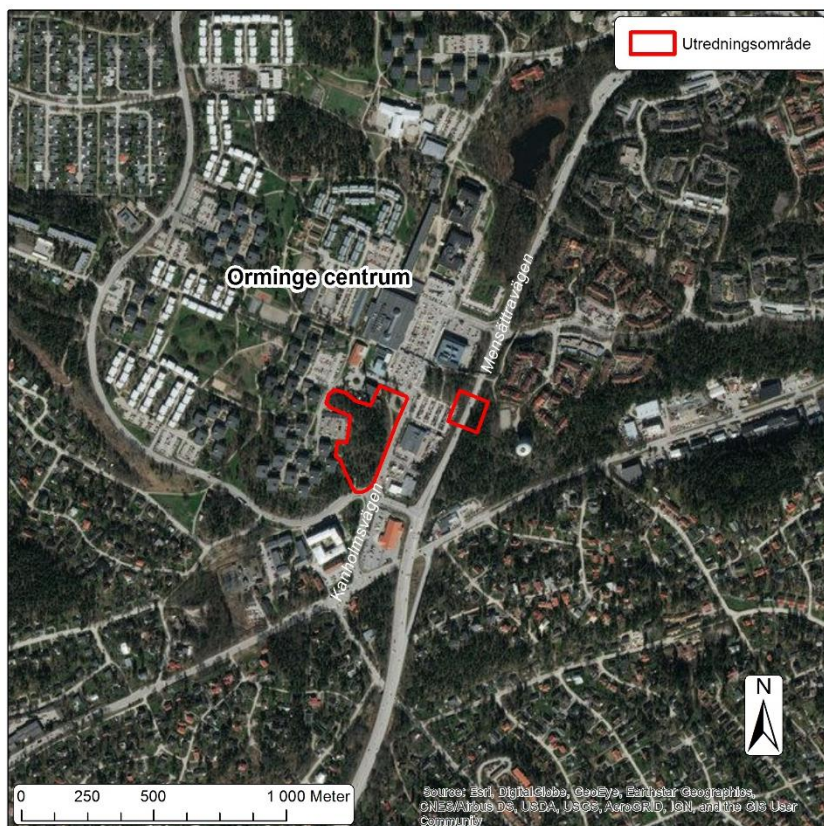
Bilagor

- A** **Översiktskarta naturvärdesobjekt, rödlistade arter samt värdefulla träd**
- B** **Tabell värdefulla träd**
- C** **Karta naturvärdesobjekt, rödlistade arter samt värdefulla träd
Kanholmsvägen**
- D** **Karta naturvärdesobjekt, rödlistade arter samt värdefulla träd
Mensättravägen**

1 Inledning

Nacka kommun undersöker möjligheten att exploatera två skogsområden vid Orminge centrum (figur 1). Det första ligger utmed Kanholmsvägen och består till största delen av äldre tallskog. Här planeras för ett höghus i korsningen Kanholmsvägen/Utövägen samt flera lägre hus utmed Kanholmsvägen. Det andra området ligger intill Menstättravägen och här planeras det för en cirkulationsplats. Båda områdena ligger inom fastigheten Orminge 60:1.

EnviroPlanning AB har fått i uppdrag av Nacka kommun att utföra en naturvärdesinventering av de två områdena. Syftet med inventeringen är att i ett tidigt skede få en uppfattning om områdets naturvärden och om skyddade arter finns. I uppdraget ingår förutom själva naturvärdesinventeringen även att mäta in värdefulla träd. Eftersom områdena består av gammal tallskog är en inmätning av värdefulla träd viktigt. Gamla tallar utgör livsmiljö åt en mångfald av arter, framförallt trädsvampar och insekter.

Figur 1. Översiktskarta inventeringsområden i Orminge centrum.

2 Metodik

Tillgängligt underlagsmaterial av inventeringar, biotopkarteringar, skyddade områden, artförekomster och naturvärden från Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Skogsstyrelsen och Jordbruksverket har sammanställts och analyserats. Artportalen har använts som källa för att inhämta eventuella uppgifter om rapporterade djur- och växtarter.

Naturvärdesinventering har utförts enligt bedömningsgrunder Svensk standard (ftSS 199000:2014). Följande delar har ingått:

- NVI fältnivå (4.3 SIS standard)
- Detaljeringsgrad detalj (4.4 SIS standard)
- Tillägg naturvärdesklass 4 (4.5.2 SIS standard)
- Värdeelement (4.5.4 SIS standard). Som värdeelement räknas värdefulla och skyddsvärda träd. I inventeringen har värdefulla och skyddsvärda träd enligt följande mätts in:
 - Gammal tall som är minst 50 cm i diameter (grovt träd).
 - Påtagligt senväxt tall som har en mindre diameter än 50 cm.
 - Döda tallar (torrakor grövre än 20 cm).

Följande naturvärdesklasser används (för mera information om respektive naturvärdesklass, se box 1):

Naturvärdesklass 1 – högt naturvärde: Störst positiv betydelse för biologisk mångfald.

Naturvärdesklass 2 - högt naturvärde: stor positiv betydelse för biologisk mångfald.

Naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde: påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald.

Naturvärdesklass 4 – visst naturvärde: viss positiv betydelse för biologisk mångfald.

Box 1 – Beskrivning av naturvärdesklasser

Naturvärdesklass 1 omfattar geografiska områden som har högt biotopvärde samt högt artvärde. Detta innebär kontinuerlig ekologisk funktion som livsmiljö för ett stort antal naturvårdsarter eller flera rödlistade arter eller enstaka hotade arter. Flera biotopkvaliteter i stor omfattning ska finnas på platsen. Utgörs området av en hotad Natura-2000 naturtyp (se SIS-TR 199001:2014) blir biotopvärdet högt. Förekomst av arter och ekologiska förutsättningar kan inte bli avsevärt bättre med svenska förhållanden som referens.

Naturvärdesklass 2 omfattar geografiska områden som har påtagligt till högt biotopvärde samt artvärde. Detta innebär kontinuerlig ekologisk funktion som livsmiljö för flera naturvårdsarter eller enstaka rödlistad art eller är mycket artrikare än omgivande landskap. Flera biotopkvaliteter ska finnas på platsen. Utgörs området av en Natura-2000 naturtyp (ej hotad, (se SIS-TR 199001:2014)) blir biotopvärdet påtagligt.

Naturvärdesklass 3 omfattar geografiska områden med visst till påtagligt biotopvärde och artvärde. Området ska ha förutsättningar för att upprätthålla en kontinuerlig ekologisk funktion som livsmiljö för naturvårdsarter eller enstaka rödlistade arter eller vara artrikare än omgivande landskap. Enstaka biotopkvaliteter ska finnas på platsen.

Naturvärdesklass 4 omfattar geografiska områden med visst biotopvärde och visst artvärde. Området har en viss betydelse för biologisk mångfald genom att hysa enstaka naturvårdsarter och/eller enstaka biotopkvaliteter.

Inventeringen ska bland annat kartlägga och beskriva befintliga naturvårdsarter. Med en naturvårdsart menas skyddade arter, rödlistade arter (NT), hotade arter (VU, EN, RE), typiska arter, ansvarsarter och signalarter. Inventeringen ska även kartlägga befintlighet av skyddsvärda områden (med befintliga biotopkvalitéer och/eller artförekomster) som måste beaktas särskilt vid exploateringsarbetet.

Fältinventeringen utfördes den 2017-06-19 av biologen Anna Dahlén, EnviroPlanning AB. (*Observera att inventeringen är gjord i september vilket gör att vissa kärlväxter, fåglar och insekter ej har kunnat inventerats.*)

Vid insamlandet av information i fält har surfplattor av märket SONY samt iPad Air använts med programmet Collector kopplat till ESRIs ArcGIS online. Koordinatsystem som använts är SWEREF 99 18 00. Färdiga kartor har gjorts i ArcGIS version 10.2.2 och GIS-skikten redovisas i shp-filer.

Naturvärdesobjekt presenteras både på karta och i form av korta textbeskrivningar. Rödlistade arter samt värdeelement i form av värdefulla träd redovisas i koordinattabeller och på karta.

Förkortningar som används i texterna:

S = Signalarter i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering

Rödlistekategorier

NT – Nära hotad

VU – Sårbar

EN – Stark hotad

CR – Akut hotad

3 Sammanställning av tidigare dokumenterade naturvärden och skyddad natur

Det finns inga kända dokumenterade naturvärden i utredningsområdet vid Kanholmsvägen. I området vid Mensättravägen, Nybackaskogen, har fynd av tallticka gjorts 2016, bland annat ett fynd på gränsen till inventeringsområdet. Öster om utredningsområdet i Nybackaskogen finns fynd från 2016 av raggbock (NT) samt två fynd av reliktböck (NT) och två fynd av tallticka (S, NT). Vidare längre österut i Nybackaskogen finns flera fynd av reliktböck och raggbock. Raggbock är knuten till död tall och reliktböck och tallticka är knutna till gamla levande tallar. Reliktböckens larver utvecklas inne i den tjocka skorparken på gamla, levande, solexponerade tallar. Tallticka är en parasit på gamla levande tallar. Fruktkroppar visar sig först på tallar som är 100-150 år eller äldre. Den är en signalart som när den påträffas vanligtvis signalerar skyddsvärda tallbestånd med höga naturvärden. Sådana områden utgör ofta livsmiljö för många ovanliga och rödlistade arter, till exempel olika insekter.

4 Resultat

4.1 Beskrivning av inventeringsområdet

Två separata områden vid Orminge centrum har ingått i inventeringen (figur 1). Dels ett 1,6 ha stort skogsområde mellan Kanholmsvägen och Utövägen och dels ett 0,4 ha stort område vid Mensättravägen.

Det stora området vid Kanholmsvägen utgörs av en kuperad hällmarkstallskog med berg i dagen på de högst belägna delarna (figur 2). I den norra delen av området finns en vändplan för buss och bestånd av äldre björkar. Vid panncentralen i den norra delen finns ett parti med sprängsten och trivial lövskog.

Hällmarkstallskogen är gammal, uppskattningsvis 150 år, flerskiktad med både medelålders tallar och tallfryngring. Trädskiktet är mestadels slutet förutom i kantzoner och där berget går i dagen där det blir utglesat och träden blir solbelysta. I hela skogen finns lövinslag av björk, rönn, oxel och ek. I den östra delen av skogen vid Kanholmsvägen finns några sälgar och någon enstaka senvuxen ek. I skogen finns även någon enstaka gran samt enbuskar. I markskiktet växer framförallt ljung, blåbär, lingon, kärleksört, stensöta och finbladigt gräs.

Figur 2. Hällmarkstallskogen vid Kanholmsvägen.

Lavtäcket av renlavar, som brukar utvecklas på berghällarna, är utarmat på grund av markslitage. Hällarna är däremot klädda av olika mossor.

Det finns också bördigare delar med tjockare jordtäckte där fältskiktet utgörs av blåbär. Skogen är på sina ställen skräpig med lämningar av bland annat kläder, skor, papper och glas.

Det mindre inventeringsområdet vid Mensättravägen utgörs även av hällmarkstallskog som breder ut sig i ett större sammanhängande skogsområde åt öster. Uppskattningsvis är skogen likåldrig med den vid Kanholmsvägen. Här finns berg i dagen som stupar brant i en skärning mot den östra sidan av vägen. På den västra sidan vägen återfinns en smal bård av triviallövskog innan en stor parkering breder ut sig (figur 3).

Figur 3. Smal bård med triviallövskog på västra sidan Mensättravägen.

4.2 Naturvärdesobjekt

Objekten nedan redovisas i kartbilaga A. Värdefulla träd redovisas i tabellbilaga B samt i kartbilagorna C och D.

Objekt 1	Naturtyp:	Skog och träd
	Biotop:	Hällmarkstallskog
	Areal:	1,6 ha

Klass 3 – påtagligt naturvärde

Naturvärdesklass:

Skogen har ett påtagligt biotopvärde eftersom den är flerskiktad, olikåldrad med gamla grova tallar, berg i dagen, skrymslen och död ved. Den har ett visst artvärde med talticka samt spår efter vedlevande insekter. Skogen har stor potential att upprätthålla biologisk mångfald, utgör en spridningskorridor för rödlistad svamp och vedlevande insekter.

Beskrivning:

Kuperad hällmarkstallskog med ett flertal grova och medelgrova tallar, vissa mer än 50 cm i diameter. Flera av tallarna har stamskador och de flesta har olikstora insekthål från larver. Ett fynd av talticka gjordes, vilket tyder på att tallarna är 100 -150 år gamla. Skogen är flerskiktad och olikåldrig med lövinslag av björk, rönn, ek, asp, sälg och oxel. Enstaka sälgar och ekar återfinns närmast Kanholmsvägen. Enbuskar vittnar om tidigare betesmark. I fältskiktet förekommer bland annat ljung, blåbär, lingon, stensöta, kärleksört, äkta johannesört och smalbladigt gräs. Markskiktet på blottat berg utgörs av olika mossor och spridda förekomster av renlavar. Det finns också bördigare delar i skogen med tjockare jordtäckte där fältskiktet utgörs av blåbär. Berg i dagen förekommer centralt i området. Skogen är på sina ställen skräpig med lämningar av bland annat kläder, skor, papper och glas. Spår efter större hackspett finns.

Observera att inventeringen är gjord i september vilket gör att vissa kärlväxter, fåglar och insekter ej har kunnat inventerats.

Naturvårdsarter: Tallticka (*Phellinus pini*) – enstaka (S, NT)

Värdeelement: Död ved, både liggande och stående– talrikt
Gamla tallar – talrikt
Block – enstaka

Värdestrukturer: Olikåldrighet – tämligen välutvecklat
Flerskiktning – tämligen välutvecklat

Natura 2000 naturtyp: -

Artrikedom: -

Tidigare inventeringar: -

Inventerare: Anna Dahlén, EnviroPlanning AB

Fältinventeringsdatum: 2017-09-05

Figur 4. Objekt 1. Delvis sluten vegetation.

Figur 5. *Objekt 1. Skogen är på sina ställen blockrik med skrymslen och vrår samt olikåldrig.*

Figur 6. *Objekt 1. Tallar med stamskada, insektshål och hackspettshål (t.v.)*

Figur 8. *Objekt 1. Objektet har gott om grova tallar. I vissa delar av skogen är marken dock skräpig.*

Figur 9. Objekt 1. Högsta punkten i hällmarkstallskogen med mossklädda berghällar och blandade trädslag.

Figur 10. Objekt 1. Den rödlistade trädsvampen tallticka (NT) samt spärrgrenning och frisk krona på gammal tall.

Objekt 2

Naturtyp:	Skog och träd
Biotop:	Hällmarkstallskog
Areal:	0,17 ha

Naturvärdesklass:

Klass 3 – påtagligt naturvärde

Skogen har ett visst biotopvärde med grova gamla tallar, delvis flerskiktad och olikåldrad. Den har ett visst artvärde med talticka samt spår efter vedlevande insekter. Skogen har stor potential att upprätthålla biologisk mångfald, utgör en spridningskorridor för rödlistad svamp och vedlevande insekter.

Beskrivning:

Objektet är en del i en större sammanhängande hällmarkstallskog. Objektet är litet och kanteffekten av Mensättravägen är påtaglig med bergsskärning och rester av berg i dagen, ung björk och rönn. Den övriga delen av objektet är relativt flackt med framförallt grova gamla tallar och ett fältskikt med dominans av blåbär. Ett fynd av talticka (NT) finns rapporterad i artportalen och ligger precis på inventeringsområdets gräns. Flera fynd av rödlistade skalbaggar (reliktbock (NT) och raggbock NT)) och talticka finns rapporterade i artportalen från den angränsande hällmarkstallskogen, Nybackaskogen.

Observera att inventeringen är gjord i september vilket gör att vissa kärlväxter, fåglar och insekter ej har kunnat inventeras.

Naturvårdsarter:

Talticka (*Phellinus pini*) – enstaka (S, NT) (rapporterad i artportalen 2016)

Värdeelement:

Gamla, grova tallar - flera

Värdestrukturer:

Olikåldrighet – tämligen välutvecklad
Flerskiktning – måttligt utvecklat

Natura 2000 naturtyp:

-

Artrikedom: -
Tidigare inventeringar: -
Inventerare: Anna Dahlén, EnviroPlanning AB
Fältinventeringsdatum: 2017-09-05

Figur 11. Objekt 2. Tall med skadad bark och hållighet lämplig för hålhäckande fåglar.

Figur 12. Objekt 2. Hällmarkstallskog sedd från Mensättravägen.

Figur 13. Objekt 2. Hällmarkstallskog med inslag av klen björk och ek.

Figur 14. Objekt 2. Kantzonen med yngre tall och lövinslag.

Figur 15. Objekt 2. En av flera grova tallar i skogen.

Figur 16. *Objekt 2. Insektshål i grov tall.*

Referenser

ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Artportalen (www.artportalen.se) eftersökning 2017-09-01

Naturvårdsverket 2017. <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/> eftersökning 2017-09-01

Påhlsson, L. 1998: *Vegetationstyper i Norden*. – TemaNord 1998.510

Skogsstyrelsen 2015. Sökning i kartverktyget Skogens pärlor, 2017-09-01

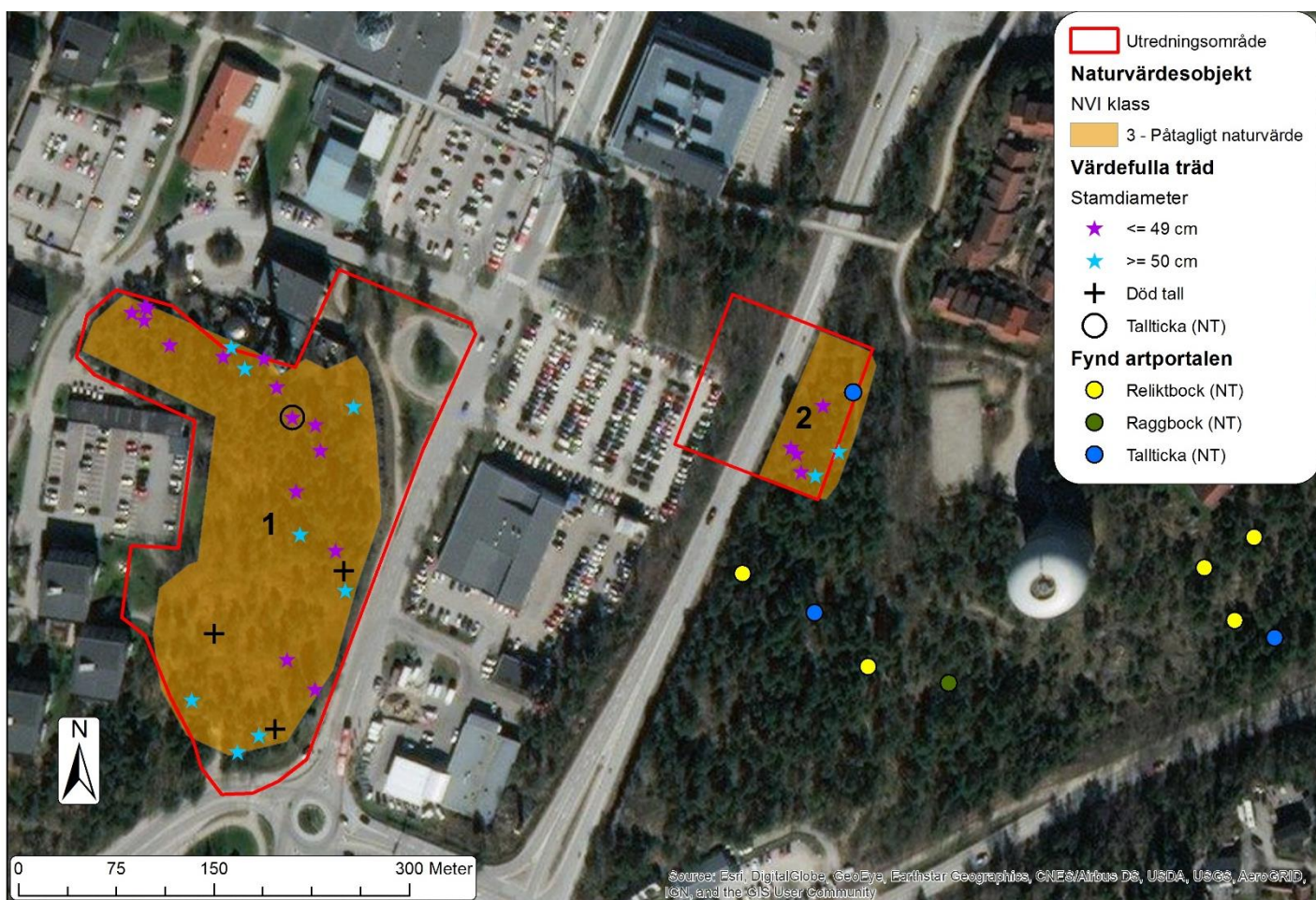
<https://minasidor.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>

Swedish standard institute (2014). SS 199000:2014, *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. Swedish standard institute, version 2014-05-28, utgåva 1.

Swedish standard institute (2014). SIS-TR 199001:2014, *Naturvärdesinventering (NVI) – komplement till SS 199000*, version 2014-06-25, utgåva 1.

Bilaga A

Karta naturvärdesobjekt, värdefulla träd och rödlistade arter

Bilaga B

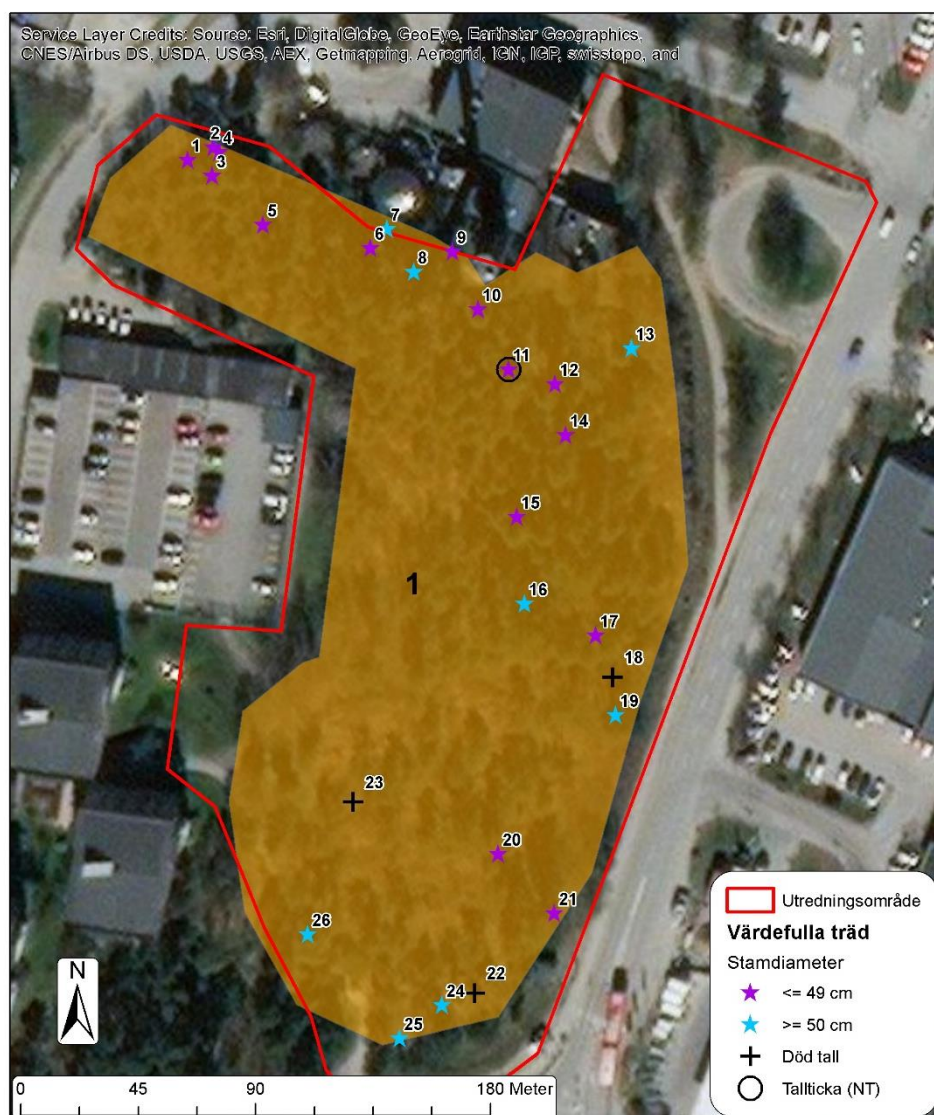
Tabell värdefulla träd

Nr	Objekt	Kommentar	Stam-diameter (cm)	Y	X
1	Tall	Ganska grov, insektshål i kärnved 1-4 mm stora åt SO, blottad bark, skadad stam, frisk krona.	37	164532	6578949
2	Tall	Ganska grov, rak och hög, några stora insektshål, står i kantzon.	35	164537	6578951
3	Tall	Hög och rak stam, få små insektshål	29	164537	6578946
4	Tall	Ganska grov, hög och rak, inga synliga insektshål, skadad bark nedtill.	31	164538	6578950
5	Tall	Ganska grov, öppet solexponerat läge, inga synliga insektshål	36	164547	6578936
6	Tall	Ganska grov, stor krona, solexponerat läge, inga synliga insektshål.	40	164568	6578932
7	Tall	Grov stam med grov bark, kåda förekommer, flera insektshål olika storlekar ca 2 m upp.	50	164571	6578935
8	Tall	Grov, mycket hög, fin gles krona, skada i stam ca 4 m upp med många insektshål åt SO, ej hål i barken.	50	164577	6578927
9	Tall	Grov, fin yvig krona, ca 20 m hög, enstaka insektshål 5 mm.	48	164584	6578931
10	Tall	Ganska grov, fin krona, ca 23 m hög, enstaka stora insektshål, solexponerat läge.	43	164589	6578920
11	Tall	Ganska grov, hackspettshål, taltickor , solbelyst.	38	164595	6578908
12	Tall	Ganska grov, insektshål, stor krona	40	164605	6578905
13	Tall	Grov, hög ca 25 m, några stora insektshål, står tätt med andra träd mot berget.	51	164619	6578912
14	Tall	Ganska grov, ca 22 m högt, inga insektshål.	44	164607	6578895
15	Tall	Ganska grov, ca 20 m hög, står i öppet läge, enstaka insektshål ca 5 mm.	45	164597	6578879
16	Tall	Grov och hög 30 m, enstaka insektshål 5-7 mm, ej soligt läge.	54	164599	6578862
17	Tall	Ganska grov, högt ca 30 m, enstaka större insektshål, få små, ej soligt läge.	42	164613	6578856
18	Död tall	Torraka, bark borta, enstaka insektshål.	20	164616	6578848
19	Tall	Grov och hög ca 30 m, fin krona, grov bark, inga insektshål skuggigt läge.	56	164617	6578840

Nr	Objekt	Kommentar	Stam-diameter (cm)	Y	X
20	Tall	Ganska grov, ca 15 m hög, grov bark med enstaka insektshål 5 mm, soligt söderläge på berg.	41	164594	6578813
21	Tall	Ganska grov, ca 22 m hög, Insektshål spridda nedtill. Står nära två andra tallar som ej mäts in vilka är lika grova men saknar insektshål.	42	164605	6578802
22	Död tall	Torraka, kal med insektshål på nedre delen, solexponerat läge.	35	164589	6578786
23	Död tall	Torraka, insekts- och hackspettshål.	31	164565	6578823
24	Tall	Grov, ca 25 m hög, inga insektshål, grov bark, soligt öppet läge.	53	164583	6578783
25	Tall	Grov ca 25 m hög, enstaka insektshål 2-5 mm stora, står ganska öppet soligt.	57	164575	6578777
26	Tall	Grov ca 23 m hög, inga insektshål, ej öppet läge vid trappa.	50	164556	6578797
27	Tall	Ganska grov, ca 10 m högt, något skadat träd några meter upp, inga insektshål.	45	164804	6578913
28	Tall	Grov, 20 m hög, inga insektshål, står slutet.	45	164791	6578897
29	Tall	Ganska grov, 20 m hög, inga insektshål, soligt fritt läge.	38	164794	6578894
30	Tall	Grov, 30 m hög, inga insektshål.	57	164810	6578895
31	Tall	Ganska grov med grov bark, 25 m hög, inga insektshål, soligt fritt läge, djurlega vid stam, vriden krona.	37	164795	6578887
32	Tall	Grov, 30 m hög rak tall, kraftig krona, enstaka stora insektshål, öppet soligt läge.	51	164801	6578886

Bilaga C

Karta naturvärdesobjekt, värdefulla träd och rödlistade arter Kanholmsvägen

Bilaga D

Karta naturvärdesobjekt, värdefulla träd och rödlistade arter Mensättravägen

